

PRZEGŁAD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok V.

Warszawa, piątek 24 stycznia 1930 r.

Nr. 19

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Niemcy. — Sytuacja polityczna w Polsce. — **Zagadnienia ogólne:** Konferencja londyńska. — Po II-iej konferencji haskiej. — Sytuacja polityczna w Rumunji. — Państwa skandynawskie. — **Notatki i informacje:** Różne. — Artykuły nieuwzględnione.
W DODATKU: Przegląd prasy Z. S. R. R. i emigracji rosyjskiej.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Prasa niemiecka 23.I zamieszcza obszernie informacje, precyzujące stanowisko niemieckich kół politycznych wobec umowy wyrównawczej. Złożenie umowy wyrównawczej w Hadze zostało wprowadzone wedle tych informacji uprzednio ustalone, wszelako niemiecki minister spraw zagranicznych zastrzegł się przeciwko przeprowadzaniu junctim między umową wyrównawczą a nowym planem reparacyjnym. W rozmowie, jaka odbyć się miała między min. Curtiusem a delegatem polskim w Hadze w obecności przewodniczącego konferencji strona polska w końcu wyraźnie zrezygnować miała z junctim. Okoliczność, iż umowa wyrównawcza została wymieniona w protokół końcowym konferencji ma mieć zatem charakter czysto „historycznej wzmianki”. Umowa wyrównawcza z Polską zostanie wprowadzona parlamentowi równocześnie z projektami ustaw, wynikających z nowego planu reparacyjnego, jednakże głosowanie nad tą umową odbędzie się osobno.

Berliner Tageblatt utrzymuje, iż rząd niemiecki zawierając tę umowę, był przekonany, że zabezpieczenie resztek niemieckiego mienia w Polsce stwarza istotne podwaliny dla niemieckiej polityki wschodniej w ogólności.

Vossische Ztg., podkreślając, że minister Curtius w dalszym ciągu uważa umowę wyrównawczą z Polską za konieczną i pożyteczną, zaznacza, iż głosowanie nad tą umową odbędzie się w parlamencie niemieckim odrębnie.

Deutsche Diplomatisch - Politische Korrespondenz zaznacza, że dwukrotnie podejmowane przez Polskę próby włączenia umowy wyrównawczej do planu Younga zostały odparte i że umowa ta, jak zresztą i pozostałe dokumenty, powstałe na zasadzie

zaleceń paryskiego planu rzeczoznawców, znalazła w protokół końcowym konferencji haskiej tylko historyczną wzmiankę.

Deutsche Allgemeine Ztg. uderza na alarm, ostrzegając przed zgubnymi skutkami ratyfikowania umowy wyrównawczej z Polską, zapowiadając, że również rokowania warszawskie w sprawie sfinalizowania traktatu handlowego nasuwają poważne wątpliwości polityczne. W każdym razie, jak oświadcza dziennik, jeszcze należy wyraźnie stwierdzić, że w stosunkach między Niemcami i Polską kwestje polityczne pozostaną nadal otwarte. Rozwiązaniem tych kwestyj jest przyłączenie z powrotem do Niemiec wschodniej połaci Górnego Śląska, Gdańska i „korytarza”.

Volksmacht 17.I (Wrocław) zamieszcza notatkę o wyniku genewskiej konferencji polsko-niemieckiej, dodając do niej komentarz następującej treści: „Wolno więc chyba nareszcie spodziewać się, że traktat handlowy z Polską dojdzie wnet do skutku. Dla Niemiec Wschodnich a przede wszystkim dla Śląska byłoby to zbawiennem”.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Ceskoslovenská Republika 14.I w art. wst. omawiając ekspozycję premiera Bartla, nawiązuje do odezw „Robotnika”, ogłoszonej w przeddzień ekspozycji, w której pismo stwierdza, że rząd obecny nie jest ostateczną likwidacją systemu, przeto walczyć należy nadal w tym kierunku. Dalej konstatuje autor, że oświadczenie premiera, które naogół stronnictwa przyjęły przychylnie, bynajmniej nie zapowiada tendencji do likwidacji systemu, ale dając dowody, że rząd w programach swych nie ma żadnych tajemnic przed Sejmem i nie ma zamiaru uchylać się przed jego kontrolą, stawia na pierwszym miejscu zmianę konstytucji w kierunku zwiększenia władzy wykona-

wczej. Stwierdzając na przykładzie konstytucji amerykańskiej, że taka zmiana konstytucji polskiej bynajmniej nie zagraża demokracji, pisze dziennik, że dalszy rozwój stosunków zależeć będzie przede wszystkim od sposobu, w jaki rząd przystąpi do przeprowadzenia zmiany konstytucji oraz od tego, czy opozycja będzie miała dość dobrej woli, by zaprzestać niepłodnej walki z rządem. W każdym razie wydaje się, że Sejm ma obecnie znacznie więcej chęci do współpracy, niż poprzednio.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

KONFERENCJA LONDYŃSKA.

The Manchester Guardian 21.I pisze w art. wst., że konferencja londyńska będzie najbardziej przełomową konferencją od czasu zakończenia wojny, albowiem doszło się do takiego momentu, w którym jest już rzeczą niemożliwą mówić tylko o rozbrojeniu, a trzeba będzie coś zrobić. Częściowa redukcja krążowników, przeprowadzona przez konferencję waszyngtońską, została spowodowana nietyle względami militarnymi, ile ekonomicznymi. Obecnie sprawa rozbrojenia przedstawia się w ten sposób, że każde państwo uzależnia je od tego, co inne robi w tym kierunku. Stanowisko takie tłumaczy się trzema względami: 1) każde państwo wybiera taką broń — jako obiekt redukcji, jakiej najmniej potrzebuje. lub jakiej najbardziej się boi, 2) zawsze znajdują się takie państwa, które nie chcą, by siła zbrojna morska i lądowa była słabsza, niż innych państw i 3) każde państwo uświadamia sobie potrzebę posiadania takiej broni, która przynajmniej częściowo byłaby niezależna od broni lądowej lub morskiej sąsiada. Te trzy czynniki istnieją stale, chociaż czasami występowały pod zmienioną postacią; przeszkadzają one w dojściu do porozumienia w kwestji rozbrojenia. Mogą one rozbić i konferencję londyńską. Jeśli się to stanie, to będzie ona ostatnią konferencją tego rodzaju w ciągu wielu lat. Zasadniczym zadaniem konferencji londyńskiej jest zapoczątkowanie redukcji wszystkich rodzajów broni morskiej. Autor stwierdza pacyfistyczny nastrój wśród społeczeństw poszczególnych i wyraża wątpliwość, czy na wypadek fiaska obecnej konferencji, druga konferencja będzie miała równie pomyślne warunki. Przeciwnie niepowodzenie wywoła obawę poszczególnych narodów, co pchnie je w kierunku dalszych zbrojeń.

Autor wypowiada się przeciwko matematycznemu traktowaniu parytetu i kładzie nacisk na porozumienie polityczne, domagając się zastosowania paktu Kellogga przynajmniej pomiędzy Anglią a Stanami Zjednoczonymi. Bez dobrej woli pomiędzy państwami nie może być mowy o zastosowaniu parytetu zbrojeń. Konferencja londyńska będzie sprawdzianem wartości umów międzynarodowych, zawartych na przestrzeni czasu od paktu Ligi do paktu Kellogga.

The Daily Telegraph 21.I. pisze w art. wst., że konferencja londyńska jest dalszym ciągiem konferencji waszyngtońskiej i podkreśla z naciskiem inicjatywę Ameryki w jej zwołaniu. Autor zaznacza, że Anglia pragnie pomyślnych rezultatów konferencji, albowiem bezpieczeństwo komunikacji na morzu tak dla niej jak i dla Stanów Zjednoczonych nie jest tyl-

Schlesische Volkszeitung 14.I zamieszcza p. n. „Der Sirengesang Bartels” korespondencję warszawską, komentującą ustęp expose p. premiera Bartla, dotyczący spraw mniejszościowych. Korespondent warszawski „Schlesische Volkszeitung” przewiduje, że zapowiedź p. premiera Bartla o niezmienności systemu pomajowego odnosi się również do polityki mniejszościowej.

ko kwestją potęgi i prestige'u, lecz wręcz kwestją bytu.

The Daily Mail 21.I, omawiając konferencję morską, wyłącza możliwość konfliktów zbrojnych pomiędzy Anglią, a któremkolwiek z państw biorących udział w konferencji; równocześnie wskazuje jednak na Sowiety, które, jako uzbrojone od stóp do głów na lądzie i projektujące zbrojenia na morzu, mogą stać się niebezpieczne dla pokoju; wobec tego autor zaleca ostrożność w przeprowadzaniu rozbrojenia.

Hufvudstadsbladet 18.I rozpatruje trudności, jakie czekają konferencję w Londynie. Japonia uważa stan uzbrojenia, przyznany Stanom Zjednoczonym i Anglii, za wysoki, a Stany Zjednoczone niechętnie patrząc na stan zbrojeń Japonii, podejrzewając ją o plany zaborcze, chociaż Japonia, nieposiadająca węgla, żelaza i siarki, nie mogłaby podejmować wojny przeciw bogatym Stanom Zjednoczonym, z których sprowadza 70 proc. swoich surowców. Francja i Włochy solidarnie sprzeciwiają się zniesieniu łodzi podwodnych, ale Francja nie godzi się na żądane przez Włochy zrównanie sił na morzu między Włochami a Francją, obawiając się, że w razie wojny Włoch z Francją — Włochy będą poparte przez marynarkę hiszpańską. Stanowisko Francji jest słuszne o tyle, że Włochy w widoczny sposób dążą do zrobienia z morza Śródziemnego „morza rzymskiego”.

PO II-IEJ KONFERENCJI HASKIEJ.

The Daily Herald 21.I pisze, że konferencja haska zakończyła spory reparacyjne, które nie pozwalały na rzeczywiste „zlikwidowanie” wojny. Z chwilą załatwienia kwestji reparacyjnej ostatnie wojska francuskie winny opuścić terytorjum niemieckie, co definitywnie zakończy powojenny okres. Autor podkreśla, że konferencja londyńska z roku 1924 i konferencja haska z roku 1929 były w niemałym stopniu dziełem rządu labourzystów.

The Daily Telegraph 21.I w koresp. z Hagi, pisze, iż protokół haski jest zupełnym i definitywnym załatwieniem problemów reparacyjnych. Podpisanie tego protokołu — pisze koresp. — jest może najważniejszym aktem historycznym od czasu podpisania Traktatu Wersalskiego.

Le Temps 22.I pisze w art. wst., iż układy haskie nie są może doskonałe, posiadają jednak charakter kompromisowy, wobec czego były możliwe do przyjęcia dla wszystkich. Należy przyznać, iż przyjazna

atmosfera, jaka tym razem panowała w Hadze, jest zasługą wszystkich delegacji, biorących udział w konferencji. Pomimo licznych krytyk obecnych metod dyplomatycznych, należy jednak przyznać, że nie są one tak złe, skoro w ciągu 15 miesięcy można było całkowicie i praktycznie przeprowadzić zupełną likwidację zobowiązań wojennych.

Deutsche Allg. Ztg. 21.I w art. wst. omawia zakończenie konferencji haskiej i podkreśla, że kto z uwagą i troską śledził jej przebieg, musi uznać, że delegacja niemiecka walczyła o interesy Niemiec z całym nakładem sił i zapału. Dalej dziennik omawia szczegóły dotychczasowych rokowań, nawiązując do paryskiej konferencji rzeczoznawców, i w końcu dowodzi, że jednak okazało się, iż zniknęła całkowicie idea przeprowadzenia jakichkolwiek dla Niemiec politycznych ustępstw wzajemian za przyjęcie planu Younga, ustalonego w Paryżu.

Strona przeciwna dobrze wiedziała, że państwo niemieckie przeżywa katastrofę finansową, a drugim znamionym znów faktem jest to, że na czele francuskiego rządu stoi Tardieu, współtwórca Traktatu Wersalskiego. Od początku przeto w Hadze walka rozgrywała się na fałszywej płaszczyźnie. Przeciwnicy wysuwali coraz śmielsze i większe żądania. Jednak delegacja niemiecka nie wysunęła ze swej strony żądań, ani nie wystąpiła „przeciwko pogarszaniu i rozwodnieniu planu Younga na niekorzyść Niemiec”. Delegacja niemiecka ograniczyła się do „czystej obrony” i dopuściła np. w sprawie sankcyj do tego, że niewiadomo obecnie, kto ją zainicjował, Francja, czy Niemcy. Sprawa sankcyj będzie wieczną kością niezgody między partiami niemieckimi, gdyż każda ją inaczej ujmie.

Deutsche Tageszeitung 22.I w koresp. z Genewy pisze, że zakończenie konferencji haskiej znalazło w Szwajcarii „uderzająco słaby oddźwięk”. Spodziewano się podobnego zakończenia, jednak pogorszenie nowego planu Younga odczuto tak silnie, że raczej o tem się zachowuje milczenie”. Szwajcar przede wszystkim chce spokoju i wie, że obecnie należy to czynić tylko kosztem Niemiec. Pewne sfery szwajcarskie zadowolone są, że na siedzibę Banku Międzynarodowego obrano Bazyleję.

Wogóle panuje w Szwajcarii przekonanie, że nie ma mowy o likwidacji wojny, o czem tak przedtem „wspaniale” mówiono. Szwajcarzy mają być zdania, że odszkodowania w dzisiejszej formie nie są do zniesienia na czas dłuższy.

Die Rote Fahne 22.I pisze z powodu planu Younga, że jest on miliardowym podarunkiem dla Morgana, a posiada ogromne polityczne znaczenie dla proletariatu światowego. O ile rokowania londyńskie nad planem Dawesa stały pod znakiem stabilizacji kapitalizmu światowego, to konferencje haskie oznaczają rozkład tego kapitalizmu; protokół haski jest bramą wypadową kapitału amerykańskiego na rynki światowe i narzędziem do stłumienia ruchu rewolucyjnego w świecie. Burżuazja niemiecka w Hadze zabezpieczyła sobie tyły przed falą rewolucyjną niemiecką. Nowy bowiem plan odszkodowań jest „otwartym wypowiedzeniem wojny klasie robotniczej”.

SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

Dreptatea 22.I, umieszcza mowę premiera Maniu, wygłoszoną w m. Cluj. Premier przypomina, że nawet przywódca dzisiejszej opozycji V. Bratianu przyznawał, że w administracji Rumunii po wojnie był chaos. Obecna reorganizacja ma temu położyć kres. Premier stwierdza, że w Rumunii niema prądów wywrotowych, a są tylko agenci płatni przez zagranicę. Mniejszości narodowe w Rumunii mają zapewnioną swobodę życia narodowego, a rząd polecił posłowi G. Pop zbadać warunki życia mniejszości w innych państwach, żeby ułatwić rozwiązanie zagadnienia. Dlatego premier wyraża zdziwienie z tego powodu, że mniejszości narodowe nie usiłują prostować oszczerstw, rzucanych na Rumunię. Premier zaprzecza, jakoby organizacje „voinici” i „chemaristi” miały charakter wojskowy. Są to stowarzyszenia młodzieży, którą stronnictwo chce wychować tak, jak w Czechosłowacji zorganizowało młodzież stronnictwo agrarne. Młodzież ta nie stosuje terroryzmu, a wiadomości o napadach przyniosła opozycja z takich okolic, w których zrzeszenia te wogóle nie są zorganizowane. Rząd przeprowadza oszczędności w celu wyrównania niedoboru, który odziedziczył po poprzednim rządzie w wysokości 5 miliardów za r. 1928, a 12 miliardów za 10 lat ubiegłych; po uzdrowieniu zaś finansów rząd obniży podatki, tak, jak to zrobiło we Francji i w Polsce.

PAŃSTWA SKANDYNAWSKIE.

Berlingske Tidende 18.I w odpowiedzi na rządowy program rozbrowienia Danii stwierdza, że Danja ma wobec forum międzynarodowego obowiązek bronięcia swej neutralności, podczas gdy rząd mówi tylko o proteście w razie naruszenia neutralności Danii; przecież protest ten — zaznacza „B. T.” — musi być zbrojny.

NOTATNIKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

Lietuvos Aidas 17.I w notatce p. n. „Wprowadzenie egzaminów dla urzędników państwowych” podkreśla, że tylko w drodze czytania litewskiego pisma narodowców urzędnicy mogą zaznajomić się z krajem i zagadnieniami litewskiej polityki wewnętrznej i zagranicznej. Dziennik zaznacza, że aczkolwiek egzamina najprawdopodobniej nie zostaną wprowadzone, jednak czytanie „Lietuvos Aidas” nie jest przez to mniej niezbędne.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Deutsche Tageszeitung 14.I. Frankreichs Machtstellung am Rhein.

Frankfurter Ztg. 14.I. Flotten und Frieden (z powodu konfer. londyńskiej).

Deutsche Tageszeitung 22.I. Marokko. Eine begrabene deutsche Hoffnung.

Journal de Genève 13.I. R. N. Le miracle de Gdynia.

Neue Zürcher Ztg. 21.I. Die Seekonferenz in London.

